

ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН

О внесении изменений в Конституцию Республики Татарстан

Принят
Государственным Советом
Республики Татарстан
26 января 2023 года

Статья 1

Внести в Конституцию Республики Татарстан (в редакции Закона Республики Татарстан от 19 апреля 2002 года № 1380) (Ведомости Верховного Совета Татарстана, 1992, № 9 – 10; Ведомости Государственного Совета Татарстана, 2002, № 3 – 4; 2003, № 9 (I часть); 2004, № 3 (I часть); 2005, № 3 (I часть); 2010, № 3, № 11; 2012, № 6 (I часть); Собрание законодательства Республики Татарстан, 2023, № 3 (часть I) следующие изменения:

1) часть первую статьи 1 изложить в следующей редакции:

«1. Республика Татарстан – демократическое правовое государство в составе Российской Федерации. Государственность Республики Татарстан выражается в обладании Республикой Татарстан всей полнотой государственной власти вне пределов ведения Российской Федерации и полномочий Российской Федерации по предметам совместного ведения Российской Федерации и Республики Татарстан, наличии своей территории, населения, системы органов государственной власти, своей Конституции и законодательства, государственных языков и государственных символов Республики Татарстан.»;

2) в статье 3:

а) часть первую изложить в следующей редакции:

«1. Власть в Республике Татарстан осуществляется ее многонациональным народом непосредственно, а также через органы государственной власти и органы местного самоуправления.»;

б) часть вторую признать утратившей силу;

3) статью 6 изложить в следующей редакции:

«Статья 6

Республика Татарстан в пределах полномочий, предоставленных Конституцией Российской Федерации, федеральным законодательством и договором о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан, осуществляет международные и внешнеэкономические связи, заключает соответствующие соглашения, обменивается представительствами, участвует в деятельности международных организаций.»;

4) в статье 9:

а) в части второй слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан», слова «суды Республики Татарстан» заменить словами «мировые судьи Республики Татарстан»;

б) в части третьей слова «Кабинет Министров Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан, Кабинет Министров Республики Татарстан»;

5) статью 12 изложить в следующей редакции:

«Статья 12

В Республике Татарстан признается идеологическое многообразие. Никакая идеология не может устанавливаться в качестве государственной или обязательной.»;

6) статью 15 признать утратившей силу;

7) статью 21 признать утратившей силу;

8) в статье 24:

а) в части первой слова «в правовой системе» заменить словами «в системе правовых актов»;

б) часть третью после слов «Неопубликованные законы» дополнить словами «Республики Татарстан», после слов «Любые нормативные правовые акты» дополнить словами «Республики Татарстан»;

в) часть четвертую изложить в следующей редакции:

«4. В Республике Татарстан применяются общепризнанные принципы и нормы международного права, являющиеся составной частью правовой системы Российской Федерации.»;

9) статью 25 изложить в следующей редакции:

«Статья 25

В случаях и порядке, предусмотренных федеральным законодательством, может быть заключен договор о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан.»;

10) часть первую статьи 29 изложить в следующей редакции:

«1. Запрещаются любые формы ограничения прав граждан по признакам социальной, расовой, национальной, языковой или религиозной принадлежности.»;

11) часть вторую статьи 33 признать утратившей силу;

12) в части третьей статьи 50 слово «законом» заменить словами «федеральным законом»;

13) в статье 51 второе предложение исключить;

14) статью 52 изложить в следующей редакции:

«Статья 52

1. Каждый в Республике Татарстан имеет право на охрану здоровья, включая медицинскую помощь. Медицинская помощь в государственных и муниципальных учреждениях здравоохранения оказывается гражданам бесплатно за счет средств соответствующего бюджета, страховых взносов, других поступлений.

2. Республика Татарстан обеспечивает оказание доступной и качественной медицинской помощи, сохранение и укрепление общественного здоровья, создание условий для ведения здорового образа жизни, формирования культуры ответственного отношения граждан к своему здоровью.»;

15) в части второй статьи 56 после слова «дошкольного,» дополнить словами «начального общего,», слово «начального» заменить словами «среднего общего»;

16) в статье 67 слова «высшим представительным, законодательным органом» заменить словами «представительным и единственным законодательным органом»;

17) в статье 69:

а) часть вторую изложить в следующей редакции:

«2. Депутатом Государственного Совета Республики Татарстан может быть избран гражданин Российской Федерации, постоянно проживающий в Российской Федерации, не имеющий гражданства (подданства) иностранного государства либо вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного

государства, обладающий в соответствии с законом пассивным избирательным правом и достигший 21 года.»;

б) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Порядок подготовки и проведения выборов депутатов Государственного Совета Республики Татарстан регулируется федеральными законами и законами Республики Татарстан.»;

в) дополнить частью четвертой следующего содержания:

«4. Депутаты Государственного Совета Республики Татарстан избираются гражданами Российской Федерации, проживающими на территории Республики Татарстан и обладающими в соответствии с федеральным законом активным избирательным правом.»;

18) в статье 70:

а) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Депутат Государственного Совета Республики Татарстан обязан соблюдать ограничения и запреты, установленные федеральными законами.»;

б) часть четвертую признать утратившей силу;

в) в части шестой второе предложение исключить;

19) статью 71 изложить в следующей редакции:

«Статья 71

Статус депутата Государственного Совета Республики Татарстан и гарантии его деятельности устанавливаются федеральным законом и законом Республики Татарстан.»;

20) статью 72 изложить в следующей редакции:

«Статья 72

Депутат Государственного Совета Республики Татарстан на заседаниях Государственного Совета Республики Татарстан имеет право обратиться с запросом к Главе (Раису) Республики Татарстан, Председателю Государственного Совета Республики Татарстан, Премьер-министру Республики Татарстан, руководителям органов исполнительной власти Республики Татарстан, должностным лицам других органов, образуемых или избираемых Государственным Советом Республики Татарстан (кроме мировых судей Республики Татарстан), а также главам муниципальных образований Республики Татарстан. Орган или должностное лицо, к которому обращен запрос, обязаны дать устный или, по требованию депутата Государственного Совета Республики Татарстан, письменный ответ в порядке и сроки, установленные законом.»;

21) в статье 73:

а) в части первой слово «после» заменить словами «со дня», слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан»;

б) дополнить частью третьей следующего содержания:

«3. Со дня начала работы Государственного Совета Республики Татарстан нового созыва полномочия Государственного Совета Республики Татарстан прежнего созыва прекращаются.»;

22) в статье 75:

а) пункт 3 признать утратившим силу;

б) в пункте 5 слова «, рассмотрение проекта консолидированного бюджета Республики Татарстан» исключить;

в) пункт 6 изложить в следующей редакции:

«б) утверждение стратегии социально-экономического развития Республики Татарстан на долгосрочный период и порядка осуществления стратегического планирования в Республике Татарстан;»;

г) пункт 8 изложить в следующей редакции:

«8) утверждение бюджетов территориальных государственных внебюджетных фондов Республики Татарстан и отчетов об исполнении бюджетов территориальных государственных внебюджетных фондов Республики Татарстан;»;

д) пункт 10 изложить в следующей редакции:

«10) установление порядка организации и деятельности органов государственной власти Республики Татарстан в пределах полномочий, определенных Конституцией Республики Татарстан и федеральными законами;»;

е) пункт 13 признать утратившим силу;

ж) в пункте 16 слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

з) пункт 17 изложить в следующей редакции:

«17) принятие решения о недоверии Главе (Раису) Республики Татарстан в соответствии с федеральным законом и настоящей Конституцией;»;

и) пункт 18 изложить в следующей редакции:

«18) согласование предложений Главы (Раиса) Республики Татарстан о назначении Премьер-министра Республики Татарстан и заместителей Премьер-министра Республики Татарстан;»;

к) пункт 21 признать утратившим силу;

л) в пункте 22¹ слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

м) пункт 23 изложить в следующей редакции:

«23) назначение Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан в соответствии с федеральным законом;»;

н) дополнить пунктом 23¹ следующего содержания:

«23¹) назначение Уполномоченного по правам ребенка в Республике Татарстан в соответствии с федеральным законом;»;

о) дополнить пунктом 24¹ следующего содержания:

«24¹) назначение Председателя, заместителя Председателя и аудиторов Счетной палаты Республики Татарстан;»;

п) в пункте 25 слово «образования» исключить;

р) пункт 28 признать утратившим силу;

с) в пункте 30 слова «, установление почетных званий Республики Татарстан» исключить;

т) в пункте 31 слова «взаимном делегировании полномочий» заменить словами «полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан»;

23) в статье 76:

а) в части первой слова «Президенту Республики Татарстан» заменить словами «Главе (Раису) Республики Татарстан», слова «Конституционному суду Республики Татарстан,» исключить, слова «Центральной избирательной комиссии Республики Татарстан,» заменить словами «Центральной избирательной комиссии Республики Татарстан и»;

б) часть вторую признать утратившей силу;

в) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Проекты законов Республики Татарстан об установлении, о введении в действие или прекращении действия налогов (сборов), об изменении налоговых ставок (ставок сборов), порядка и срока уплаты налогов (сборов), установлении (отмене) налоговых льгот (льгот по сборам) и (или) оснований и порядка их применения, другие проекты законов Республики Татарстан, предусматривающие расходы, финансовое обеспечение которых осуществляется за счет средств бюджета Республики Татарстан, рассматриваются Государственным Советом Республики Татарстан по представлению Главы (Раиса) Республики Татарстан либо при наличии его заключения. Данное заключение представляется в Государственный Совет Республики Татарстан в тридцатидневный срок со дня получения законопроекта.»;

24) в статье 77:

а) в части второй после слов «Законы Республики Татарстан» дополнить словами «и постановления Государственного Совета Республики Татарстан», слова «настоящей Конституцией» заменить словом «законодательством»;

б) часть третью признать утратившей силу;

25) статью 79 изложить в следующей редакции:

«Статья 79

1. Принятый Государственным Советом Республики Татарстан закон Республики Татарстан в течение 14 календарных дней направляется Главе (Раису) Республики Татарстан.

2. Глава (Раис) Республики Татарстан в течение 14 календарных дней с момента поступления закона Республики Татарстан подписывает и обнародует либо отклоняет его. Указанный срок приостанавливается в случае, если Президентом Российской Федерации направлен запрос в Конституционный Суд Российской Федерации о проверке конституционности принятого закона Республики Татарстан.

3. В случае отклонения закона Республики Татарстан Глава (Раис) Республики Татарстан возвращает его со своими возражениями в Государственный Совет Республики Татарстан для повторного рассмотрения. В случае отклонения Главой (Раисом) Республики Татарстан закона Республики Татарстан указанный закон может быть одобрен в ранее принятой редакции большинством не менее двух третей голосов от установленного числа депутатов Государственного Совета Республики Татарстан.

4. Закон Республики Татарстан, одобренный в ранее принятой редакции, не может быть повторно отклонен Главой (Раисом) Республики Татарстан и подлежит в течение семи календарных дней подписанию и обнародованию.»;

26) статью 81 после слов «исполнением бюджета Республики Татарстан,» дополнить словами «исполнением бюджетов территориальных государственных внебюджетных фондов Республики Татарстан,»;

27) в статье 84:

а) пункт 4 дополнить словами «в соответствии с законом»;

б) пункт 5 изложить в следующей редакции:

«5) осуществляет иные полномочия в случаях, предусмотренных Конституцией Республики Татарстан, законами Республики Татарстан и Регламентом Государственного Совета Республики Татарстан.»;

в) пункт 6 признать утратившим силу;

28) в статье 87 слова «государственного контроля» заменить словами «внешнего государственного финансового контроля»;

29) в статье 88:

а) в части первой:

в абзаце первом слова «могут быть прекращены» заменить словом «прекращаются»;

в пункте 1 слова «о самороспуске» заменить словами «о досрочном прекращении полномочий»;

в пункте 2 слова «Президентом Республики Татарстан в соответствии с законом» заменить словами «Главой (Раисом) Республики Татарстан в соответствии с федеральным законом и настоящей Конституцией»;

б) в части второй слова «о самороспуске» заменить словами «о досрочном прекращении полномочий»;

в) в части третьей слова «При принятии решения о самороспуске» заменить словами «При принятии решения о досрочном прекращении полномочий в соответствии с пунктом 1 части первой настоящей статьи», слова «о самороспуске» заменить словами «о досрочном прекращении полномочий»;

г) часть четвертую признать утратившей силу;

д) в части пятой слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «в соответствии с пунктом 2 части первой настоящей статьи Глава (Раис) Республики Татарстан»;

30) наименование главы 2 изложить в следующей редакции:
«ГЛАВА 2. ГЛАВА (РАИС) РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН»;

31) статью 89 изложить в следующей редакции:

«Статья 89

1. Глава (Раис) Республики Татарстан является главой государства, высшим должностным лицом Республики Татарстан.

2. Наименование должности высшего должностного лица Республики Татарстан – Глава (Раис) Республики Татарстан. Сокращенное наименование должности высшего должностного лица Республики Татарстан – Раис Республики Татарстан.»;

32) статью 90 изложить в следующей редакции:

«Статья 90

Глава (Раис) Республики Татарстан выступает гарантом защиты прав и свобод человека и гражданина в Республике Татарстан, соблюдения Конституции и законов Республики Татарстан, а также договора о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан, договоров и соглашений Республики Татарстан.»;

33) статью 91 изложить в следующей редакции:

«Статья 91

1. Главой (Раисом) Республики Татарстан может быть избран гражданин Российской Федерации, постоянно проживающий в Российской Федерации, не имеющий гражданства (подданства) иностранного государства либо вида на жительство или иного документа, подтверждающего право на постоянное проживание гражданина Российской Федерации на территории иностранного государства, обладающий в соответствии с законом пассивным избирательным правом и достигший 30 лет.

2. Глава (Раис) Республики Татарстан избирается гражданами Российской Федерации, проживающими на территории Республики Татарстан и обладающими в соответствии с федеральным законом активным избирательным правом, на основе всеобщего равного и прямого избирательного права при тайном голосовании.

3. Глава (Раис) Республики Татарстан избирается сроком на пять лет.

4. Порядок подготовки и проведения выборов Главы (Раиса) Республики Татарстан регулируется федеральными законами и законами Республики Татарстан.»;

34) статью 92 изложить в следующей редакции:

«Статья 92

1. Глава (Раис) Республики Татарстан обязан соблюдать ограничения и запреты, установленные федеральными законами.

2. Глава (Раис) Республики Татарстан при осуществлении своих полномочий использует государственные языки Республики Татарстан.»;

35) в статье 93:

а) в части первой слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан», слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

б) в части второй слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан», слова «Президентом Республики Татарстан» заменить словами «Главой (Раисом) Республики Татарстан»;

в) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Глава (Раис) Республики Татарстан при вступлении в должность приносит следующую присягу на верность народу и Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан: «Торжественно клянусь верно служить многонациональному народу Республики Татарстан, обеспечивать права и свободы граждан, соблюдать Конституцию Российской Федерации и Конституцию Республики Татарстан, федеральные законы и законы Республики Татарстан, добросовестно выполнять возложенные на меня высокие обязанности Главы (Раиса) Республики Татарстан.»;

г) в части четвертой слова «, судей Конституционного суда Республики Татарстан» исключить;

д) часть пятую изложить в следующей редакции:

«5. Глава (Раис) Республики Татарстан имеет Штандарт (флаг) Главы (Раиса) Республики Татарстан.»;

36) статью 94 изложить в следующей редакции:

«Статья 94

1. Глава (Раис) Республики Татарстан:

1) обеспечивает права и свободы граждан в Республике Татарстан, защиту государственности Республики Татарстан, сохранение ее территории в пределах установленных границ, общественную безопасность, законность и правопорядок на территории Республики Татарстан;

2) осуществляет руководство исполнительной властью в Республике Татарстан и обеспечивает ее взаимодействие с Государственным Советом Республики Татарстан, определяет основные направления деятельности Кабинета Министров Республики Татарстан;

3) определяет внутреннюю политику и направления внешней деятельности Республики Татарстан;

4) представляет Государственному Совету Республики Татарстан ежегодно на рассмотрение и утверждение проекты законов о бюджете Республики Татарстан и о его исполнении;

5) представляет Государственному Совету Республики Татарстан стратегию социально-экономического развития Республики Татарстан на долгосрочный период;

6) обращается к Государственному Совету Республики Татарстан с ежегодным посланием о внутреннем и внешнем положении республики, информирует Государственный Совет Республики Татарстан о важных вопросах жизни республики;

7) представляет Государственному Совету Республики Татарстан ежегодные отчеты о результатах деятельности Кабинета Министров Республики Татарстан, в том числе по вопросам, поставленным Государственным Советом Республики Татарстан, а также сводный годовой доклад о ходе реализации и об оценке эффективности государственных программ Республики Татарстан;

8) формирует Кабинет Министров Республики Татарстан, руководит его деятельностью, принимает решение об отставке Кабинета Министров Республики Татарстан, назначает по согласованию с Государственным Советом Республики Татарстан Премьер-министра Республики Татарстан, заместителей Премьер-министра Республики Татарстан, назначает министров Республики Татарстан, председателей государственных комитетов Республики Татарстан, руководителей иных органов исполнительной власти Республики Татарстан. Освобождает от должности Премьер-министра Республики Татарстан, заместителей Премьер-министра Республики Татарстан, министров Республики Татарстан, председателей государственных комитетов Республики Татарстан, руководителей иных органов исполнительной власти Республики Татарстан;

9) определяет систему и структуру органов исполнительной власти Республики Татарстан в соответствии с Конституцией Республики Татарстан;

10) представляет Государственному Совету Республики Татарстан кандидатуру на должность Государственного Советника Республики Татарстан;

11) представляет Государственному Совету Республики Татарстан кандидатуру на должность Уполномоченного по правам человека в Республике Татарстан;

12) представляет Государственному Совету Республики Татарстан кандидатуру на должность Уполномоченного по правам ребенка в Республике Татарстан;

13) назначает на должность Уполномоченного при Главе (Раисе) Республики Татарстан по защите прав предпринимателей в соответствии с федеральным законом;

14) назначает половину членов Центральной избирательной комиссии Республики Татарстан;

15) представляет Республику Татарстан в отношениях с Президентом Российской Федерации, Федеральным Собранием Российской Федерации, Правительством Российской Федерации, Государственным Советом Российской Федерации, иными органами, организациями и должностными лицами и при

осуществлении международных и внешнеэкономических связей в пределах компетенции Республики Татарстан, подписывает договоры и соглашения от имени Республики Татарстан; назначает и отзывает представителей Республики Татарстан в Российской Федерации, ее субъектах, в субъектах и административно-территориальных образованиях иностранных государств, а также в иностранных государствах и международных организациях;

16) подписывает и обнародует законы Республики Татарстан либо отклоняет законы, принятые Государственным Советом Республики Татарстан;

17) отменяет постановления и распоряжения Кабинета Министров Республики Татарстан в случае противоречия их Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, федеральным конституционным законам, федеральным законам, иным нормативным правовым актам Российской Федерации, законам Республики Татарстан и указам Главы (Раиса) Республики Татарстан;

18) награждает государственными наградами Республики Татарстан;

19) учреждает и вручает премии Республики Татарстан;

20) формирует комиссию по рассмотрению вопросов помилования в Республике Татарстан и вносит Президенту Российской Федерации представление о целесообразности применения акта помилования;

21) вправе требовать созыва внеочередного заседания Государственного Совета Республики Татарстан, а также созывать вновь избранный Государственный Совет Республики Татарстан на первое заседание в течение установленного для этого срока;

22) вправе участвовать в работе Государственного Совета Республики Татарстан и его Президиума с правом совещательного голоса;

23) обеспечивает координацию деятельности органов исполнительной власти Республики Татарстан с иными органами государственной власти Республики Татарстан и в соответствии с законодательством Российской Федерации организует взаимодействие органов исполнительной власти Республики Татарстан с федеральными органами исполнительной власти и их территориальными органами, органами местного самоуправления, иными органами, входящими в единую систему публичной власти в Российской Федерации;

24) принимает решение о досрочном прекращении полномочий Государственного Совета Республики Татарстан в случае принятия Государственным Советом Республики Татарстан Конституции Республики Татарстан и (или) закона Республики Татарстан, иного нормативного правового акта, противоречащих Конституции Российской Федерации, федеральным конституционным законам, федеральным законам, принятым по предметам ведения Российской Федерации и предметам совместного ведения Российской Федерации и субъектов Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, если такие противоречия установлены соответствующим судом, а Государственный Совет Республики Татарстан не устранил их в течение шести месяцев со дня вступления в силу судебного решения;

25) вправе вынести предупреждение, объявить выговор главе муниципального образования, главе местной администрации за неисполнение или

ненадлежащее исполнение обязанностей по обеспечению осуществления органами местного самоуправления отдельных государственных полномочий, переданных органам местного самоуправления федеральными законами и (или) законами Республики Татарстан;

26) вправе отрешить от должности главу муниципального образования, главу местной администрации в случае, если в течение месяца со дня вынесения Главой (Раисом) Республики Татарстан предупреждения, объявления выговора главе муниципального образования, главе местной администрации в соответствии с пунктом 25 части первой настоящей статьи главой муниципального образования, главой местной администрации не были приняты в пределах своих полномочий меры по устранению причин, послуживших основанием для вынесения ему предупреждения, объявления выговора;

27) вправе обратиться в представительный орган муниципального образования с инициативой об удалении главы муниципального образования в отставку, в том числе в случае систематического недостижения показателей для оценки эффективности деятельности органов местного самоуправления, в порядке, установленном федеральным законом;

28) утверждает положение о Штандарте (флаге) Главы (Раиса) Республики Татарстан;

29) осуществляет иные полномочия в соответствии с Конституцией Российской Федерации, Конституцией Республики Татарстан, федеральными конституционными законами, федеральными законами, иными нормативными правовыми актами Российской Федерации, законами Республики Татарстан, договорами и соглашениями Республики Татарстан.

2. Глава (Раис) Республики Татарстан для осуществления своих функций образует свою Администрацию, назначает ее Руководителя.»;

37) в статье 95 слова «Президент Республики Татарстан» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан», слова «Договора Российской Федерации и Республики Татарстан «О разграничении предметов ведения и взаимном делегировании полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан» заменить словами «договора о разграничении предметов ведения и полномочий между органами государственной власти Российской Федерации и органами государственной власти Республики Татарстан, федеральных конституционных законов»;

38) в статье 96 слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

39) в статье 97:

а) в части первой:

в абзаце первом слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

пункт 2 после слов «в связи с» дополнить словами «утратой доверия Президента Российской Федерации или»;

б) часть вторую изложить в следующей редакции:

«2. В соответствии с федеральным законом полномочия Главы (Раиса) Республики Татарстан прекращаются досрочно решением Президента Российской Федерации или решением Государственного Совета Республики Татарстан по представлению Президента Российской Федерации.»;

в) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Государственный Совет Республики Татарстан вправе выразить недоверие Главе (Раису) Республики Татарстан в случае:

издания им актов, противоречащих Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, федеральным конституционным законам, федеральным законам, законам Республики Татарстан, если такие противоречия установлены соответствующим судом, а Глава (Раис) Республики Татарстан не устранил указанные противоречия в течение месяца со дня вступления в силу судебного решения;

установленного соответствующим судом иного грубого нарушения Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, федеральных конституционных законов, федеральных законов, указов Президента Российской Федерации, постановлений Правительства Российской Федерации, законов Республики Татарстан, если это повлекло за собой массовое нарушение прав и свобод граждан;

ненадлежащего исполнения Главой (Раисом) Республики Татарстан своих обязанностей.»;

г) в части четвертой слова «Президенту Республики Татарстан» заменить словами «Главе (Раису) Республики Татарстан»;

д) в части пятой слова «Президенту Республики Татарстан» заменить словами «Главе (Раису) Республики Татарстан», слова «Президента Республики Татарстан» заменить словами «Главы (Раиса) Республики Татарстан»;

е) часть шестую признать утратившей силу;

40) статью 98 изложить в следующей редакции:

«Статья 98

1. В случаях досрочного прекращения полномочий Главы (Раиса) Республики Татарстан или его временного отстранения от должности до издания Президентом Российской Федерации указа о назначении временно исполняющего обязанности Главы (Раиса) Республики Татарстан, а также в случае, если Глава (Раис) Республики Татарстан не может осуществлять свои полномочия в связи с состоянием здоровья или другими обстоятельствами, временно препятствующими осуществлению своих полномочий, временное исполнение обязанностей Главы (Раиса) Республики Татарстан осуществляет Премьер-министр Республики Татарстан.

2. В случаях, установленных федеральным законом, временно исполняющий обязанности Главы (Раиса) Республики Татарстан назначается Президентом Российской Федерации.

3. Временно исполняющий обязанности Главы (Раиса) Республики Татарстан в соответствии с частью первой настоящей статьи не имеет права распускать Государственный Совет Республики Татарстан, вносить предложения о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Татарстан, а также по собственной инициативе освобождать от должности заместителей Премьер-министра Республики Татарстан и руководителей органов исполнительной власти Республики Татарстан.»;

41) в статье 99:

а) часть первую изложить в следующей редакции:

«1. Кабинет Министров Республики Татарстан – Правительство Республики Татарстан является высшим постоянно действующим органом исполнительной власти Республики Татарстан.»;

б) в части второй слова «законом Республики Татарстан» заменить словами «Конституцией Республики Татарстан и законами Республики Татарстан»;

42) статью 100 изложить в следующей редакции:

«Статья 100

1. Кабинет Министров Республики Татарстан формируется Главой (Раисом) Республики Татарстан и состоит из Премьер-министра Республики Татарстан, заместителей Премьер-министра Республики Татарстан, министров Республики Татарстан, председателей государственных комитетов Республики Татарстан. Глава (Раис) Республики Татарстан может включить в состав Кабинета Министров Республики Татарстан руководителей других органов исполнительной власти Республики Татарстан.

2. Премьер-министр Республики Татарстан является председателем Кабинета Министров Республики Татарстан и организует его работу.

3. Премьер-министр Республики Татарстан назначается Главой (Раисом) Республики Татарстан по согласованию с Государственным Советом Республики Татарстан.»;

43) в статье 101:

а) в части первой слова «Президентом Республики Татарстан» заменить словами «Главой (Раисом) Республики Татарстан»;

б) в части четвертой слова «заместителям Премьер-министра» заменить словами «заместителям Премьер-министра Республики Татарстан», второе предложение исключить;

44) статью 102 изложить в следующей редакции:

«Статья 102

Кабинет Министров Республики Татарстан:

1) участвует в проведении единой государственной политики в сферах финансов, науки, образования, культуры, здравоохранения, физической культуры и спорта, социального обеспечения, безопасности дорожного движения и экологии;

2) осуществляет меры по реализации, обеспечению и защите прав и свобод человека и гражданина, охране собственности и общественного порядка, противодействию терроризму и экстремизму, борьбе с преступностью;

3) обеспечивает разработку и осуществление мер, направленных на социально-экономическое развитие Республики Татарстан;

4) осуществляет меры по сохранению и развитию этнокультурного многообразия народов Российской Федерации, проживающих на территории Республики Татарстан, их языков и культуры, защите прав национальных меньшинств, социальной и культурной адаптации мигрантов, профилактике межнациональных (межэтнических) конфликтов и обеспечению межнационального и межконфессионального согласия;

5) осуществляет меры по координации вопросов здравоохранения, в том числе обеспечению оказания доступной и качественной медицинской помощи, сохранению и укреплению общественного здоровья, созданию условий для ведения здорового образа жизни, формированию культуры ответственного отношения граждан к своему здоровью;

6) осуществляет меры по обеспечению государственных гарантий социальной защиты населения, включая социальное обеспечение, адресной социальной поддержки граждан;

7) осуществляет меры по обеспечению защиты семьи, материнства, отцовства и детства, защиты института брака как союза мужчины и женщины, по созданию условий для достойного воспитания детей в семье, а также для осуществления совершеннолетними детьми обязанности заботиться о родителях;

8) разрабатывает проект бюджета Республики Татарстан;

9) обеспечивает исполнение бюджета Республики Татарстан и готовит отчет о его исполнении, ежегодный отчет о результатах деятельности Кабинета Министров Республики Татарстан, сводный годовой доклад о ходе реализации и об оценке эффективности государственных программ Республики Татарстан для представления их Главой (Раисом) Республики Татарстан в Государственный Совет Республики Татарстан;

10) управляет и распоряжается собственностью Республики Татарстан в соответствии с законами Республики Татарстан, а также управляет федеральной собственностью, переданной в управление Республике Татарстан в соответствии с федеральными законами и иными нормативными правовыми актами Российской Федерации;

11) определяет порядок разработки и корректировки документов стратегического планирования, находящихся в ведении Кабинета Министров Республики Татарстан, и утверждает (одобряет) такие документы;

12) предлагает органу местного самоуправления, должностному лицу местного самоуправления привести в соответствие с законодательством изданные ими правовые акты в случае, если указанные акты противоречат Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, федеральным конституционным законам, федеральным законам и иным нормативным правовым актам Российской Федерации, законам и иным нормативным правовым актам Республики Татарстан, а также вправе обратиться в суд;

13) утверждает положения о министерствах, государственных комитетах и иных органах исполнительной власти Республики Татарстан;

14) осуществляет иные полномочия, установленные Конституцией Республики Татарстан, федеральными законами, законами Республики Татарстан, соглашениями с федеральными органами исполнительной власти, а также установленные нормативными правовыми актами Президента Российской Федерации и нормативными правовыми актами Правительства Российской Федерации, предусматривающими передачу осуществления органам исполнительной власти Республики Татарстан отдельных полномочий федеральных органов исполнительной власти.»;

45) статью 103 после слов «Конституции Республики Татарстан,» дополнить словами «федеральных конституционных законов,»;

46) в части второй статьи 105 слова «и другие исполнительные органы государственной власти» исключить;

47) наименование главы 4 изложить в следующей редакции:

**«ГЛАВА 4. СУДЕБНАЯ ВЛАСТЬ. ПРОКУРАТУРА. КОНСТИТУЦИОННЫЙ
СОВЕТ РЕСПУБЛИКИ ТАТАРСТАН»;**

48) статью 107 изложить в следующей редакции:

«Статья 107

Судебная власть в Республике Татарстан осуществляется федеральными судами и мировыми судьями Республики Татарстан.»;

49) статью 108 признать утратившей силу;

50) статью 109 признать утратившей силу;

51) статью 110 признать утратившей силу;

52) статью 112 признать утратившей силу;

53) статью 114 изложить в следующей редакции:

«Статья 114

Полномочия, организация и порядок деятельности органов прокуратуры определяются федеральным законом.»;

54) дополнить статьей 114¹ следующего содержания:

«Статья 114¹

В целях укрепления конституционной законности в Республике Татарстан в соответствии с законом Республики Татарстан может быть образован Конституционный совет Республики Татарстан.»;

55) статью 115 изложить в следующей редакции:

«Статья 115

В целях защиты прав и законных интересов граждан и организаций, в том числе при осуществлении правосудия, юридическая помощь им оказывается адвокатами и иными лицами в соответствии с законом.»;

56) в статье 116:

а) в части первой слова «в соответствии с законом и под свою ответственность» исключить;

б) в части второй слова «и должностных лиц местного самоуправления» исключить;

в) часть третью изложить в следующей редакции:

«3. Муниципальные образования Республики Татарстан вправе устанавливать свои официальные символы.»;

57) статью 117 изложить в следующей редакции:

«Статья 117

1. Местное самоуправление осуществляется в муниципальных образованиях, виды которых устанавливаются федеральным законом. Территории муниципальных образований определяются с учетом исторических и иных местных традиций.

2. Структура органов местного самоуправления определяется населением самостоятельно в соответствии с общими принципами организации местного самоуправления в Российской Федерации, установленными федеральным законом.

3. Изменение границ территорий, в которых осуществляется местное самоуправление, допускается с учетом мнения населения соответствующих территорий и осуществляется законом Республики Татарстан.

4. Органы государственной власти могут участвовать в формировании органов местного самоуправления, назначении на должность и освобождении от

должности должностных лиц местного самоуправления в порядке и случаях, установленных федеральным законом.»;

58) в статье 118:

а) в части первой слово «устанавливают» заменить словом «вводят», слова «осуществляют охрану общественного порядка, а также» исключить, дополнить словами «, а также в соответствии с федеральным законом обеспечивают в пределах своей компетенции доступность медицинской помощи»;

б) дополнить частью третьей следующего содержания:

«3. Органы местного самоуправления и органы государственной власти входят в единую систему публичной власти в Российской Федерации и осуществляют взаимодействие для наиболее эффективного решения задач в интересах населения, проживающего на соответствующей территории.»;

59) в статье 119 слова «решений, принятых органами государственной власти,» заменить словами «выполнения органами местного самоуправления во взаимодействии с органами государственной власти публичных функций, а также»;

60) статью 120 изложить в следующей редакции:

«Статья 120

Муниципальные правовые акты не должны противоречить Конституции Российской Федерации, Конституции Республики Татарстан, федеральным конституционным законам, федеральным законам и иным нормативным правовым актам Российской Федерации, а также законам Республики Татарстан, иным нормативным правовым актам Республики Татарстан.»;

61) в части первой статьи 121 слово «суверенитет» заменить словом «государственность», после слова «традиции» дополнить словом «многонационального»;

62) раздел VII дополнить статьей 122¹ следующего содержания:

«Статья 122¹

Вопрос о принятии Конституции Республики Татарстан, внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Татарстан может быть внесен на рассмотрение Государственного Совета Республики Татарстан Главой (Раисом) Республики Татарстан, группой депутатов Государственного Совета Республики Татарстан численностью не менее одной трети от установленного числа депутатов Государственного Совета Республики Татарстан, Президиумом Государственного Совета Республики Татарстан.»;

63) в статье 125:

а) в части первой слова «в течение четырнадцати календарных дней» заменить словами «в течение 14 календарных дней», слова «Президенту Республики Татарстан» заменить словами «Главе (Раису) Республики Татарстан»;

б) в части второй слова «Президент Республики Татарстан в течение четырнадцати календарных дней» заменить словами «Глава (Раис) Республики Татарстан в течение 14 календарных дней»;

в) в части третьей слова «Президентом Республики Татарстан» заменить словами «Главой (Раисом) Республики Татарстан»;

64) в статье 126:

а) в части первой слова «Президентом Республики Татарстан» заменить словами «Главой (Раисом) Республики Татарстан»;

б) часть вторую изложить в следующей редакции:

«2. Закон о внесении изменений и дополнений в Конституцию Республики Татарстан, одобренный в ранее принятой редакции большинством не менее двух третей голосов от установленного числа депутатов Государственного Совета Республики Татарстан, не может быть повторно отклонен Главой (Раисом) Республики Татарстан и подлежит в течение семи календарных дней подписанию и обнародованию.».

Статья 2

Признать утратившей силу часть 2 статьи 2 Закона Республики Татарстан от 31 декабря 2022 года № 109-ЗРТ «О внесении изменений в Конституцию Республики Татарстан» (Собрание законодательства Республики Татарстан, 2023, № 3 (часть I).

Статья 3

1. Настоящий Закон вступает в силу по истечении 10 дней после дня его официального опубликования.

2. В законах Республики Татарстан и иных правовых актах Республики Татарстан, принятых до вступления в силу настоящего Закона, наименование должности высшего должностного лица Республики Татарстан «Президент Республики Татарстан» считается равнозначным наименованию «Глава (Раис) Республики Татарстан» до внесения в них соответствующих изменений.

Президент
Республики Татарстан

Р.Н. Минниханов

Казань, Кремль
26 января 2023 года
№ 1-ЗРТ

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ЗАКОНЫ

Татарстан Республикасы Конституциясенә үзгәрешләр кертү турында

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы тарафыннан
2023 елның 26 гыйнварында
кабул ителде

1 статья

Татарстан Республикасы Конституциясенә (2002 елның 19 апрелдәге 1380 номерлы Татарстан Республикасы Законы редакциясендә) (Татарстан Югары Советы Жыелма басмасы, 1992, № 9 – 10; Татарстан Дәүләт Советы Жыелма басмасы, 2002, № 3 – 4; 2003, № 9 (I өлеш); 2004, № 3 (I өлеш); 2005, № 3 (I өлеш); 2010, № 3, № 11; 2012, № 6 (I өлеш); Татарстан Республикасы законнар жыелмасы, 2023, № 3 (I өлеш) түбәндәге үзгәрешләрне кертәргә:

1) 1 статьяның беренче өлешен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Татарстан Республикасы – Россия Федерациясе составындагы демократик хокукый дәүләт. Татарстан Республикасы дәүләтчелеге, Россия Федерациясе карамагындагы мәсьәләләрдән һәм Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасының уртак карамагындагы мәсьәләләр буенча Россия Федерациясе вәкаләтләреннән тыш, дәүләт хакимиятенең бөтен тулылыгына Татарстан Республикасының ия булуында, аның үз территориясе, халкы, дәүләт хакимияте органнары системасы, үз Конституциясе һәм законнары, дәүләт телләре һәм дәүләт символлары булуында чагыла.»;

2) 3 статьяда:

а) беренче өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«1. Татарстан Республикасында хакимият аның күпмилләтле халкы тарафыннан турыдан-туры, шулай ук дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары аша гамәлгә ашырыла.»;

б) икенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

3) 6 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«6 статья

Татарстан Республикасы Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар һәм Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр һәм вәкаләтләр бүлешү турында шартнамә биргән вәкаләтләр чикләрендә халыкара һәм тышкы икътисадый багланышларны гамәлгә ашыра, тиешле килешүләр төзи, вәкиллеләр алмаша, халыкара оешмалар эшчәнлегендә катнаша.»;

4) 9 статьяда:

а) икенче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә, «Татарстан Республикасы судлары» сүзләрен «Татарстан Республикасы жәмәгать судьялары» сүзләренә алмаштырырга;

б) өченче өлештә «Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты» сүзләренә алмаштырырга;

5) 12 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итөргә:

«12 статья

Татарстан Республикасында идеологик күптөрлелек таныла. Беринди идеология дә дәүләтнеке яисә мәжбүри буларак билгеләнә алмый.»;

б) 15 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

7) 21 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

8) 24 статьяда:

а) беренче өлештә «хокукый системасында» сүзләрен «хокукый актлары системасында» сүзләренә алмаштырырга;

б) өченче өлештә «Басылып чыкмаган законнар» сүзләрен «Басылып чыкмаган Татарстан Республикасы законнары» сүзләренә алмаштырырга, «норматив хокукый акт» сүзләрен «Татарстан Республикасы норматив хокукый акты» сүзләренә алмаштырырга;

в) дүртенче өлешне түбәндәге редакциядә бөян итөргә:

«4. Татарстан Республикасында халыкара хокукның Россия Федерациясе хокукый системасының состав өлеше булган гомумтанылган принциплары һәм нормалары кулланыла.»;

9) 25 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итөргә:

«25 статья

Федераль законнарда каралган очракларда һәм тәртиптә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр һәм вәкаләтләр бүлешү турында шартнамә төзелергә мөмкин.»;

10) 29 статьяның беренче өлешен түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:
«1. Социаль, расачыл, милли билгелөр, тел яисә дин билгелөре буенча гражданнарның хокукларын чикләүнең теләсә кайсы рәвеште тыела.»;

11) 33 статьяның икенче өлешен үз көчен югалткан дип танырга;

12) 50 статьяның өченче өлешендө «законда» сүзен «федераль законда» сүзлөрөнө алмаштырырга;

13) 51 статьяда икенче жөмлөнө төшереп калдырырга;

14) 52 статьяны түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«52 статья

1. Татарстан Республикасында һәркем, медицина ярдөмен дә кертөп, сәламәтлеген саклауга хокуклы. Медицина ярдөме дәүлөт һәм муниципаль сәламәтлек саклау учреждениелөрөндө гражданнарга тиешле бюджет акчалары, иминият кертемнөре, башка акчалар исәбеннән түләүсөз күрсөтелә.

2. Татарстан Республикасы һәркем өчен мөмкин булган һәм сыйфатлы медицина ярдөме күрсөтүнө, жөмөгәт сәламәтлеген саклауны һәм ныгытуны, сәламәт яшөү рөвеште алып бару өчен шартлар тудыруны, гражданнарның үз сәламәтлегенә жаваплы каравы культурасын булдыруны тәмин итө.»;

15) 56 статьяның икенче өлешендө «мөктөпкөчө» сүзеннән соң «башлангыч гомуми» сүзлөрөн өстөргө, «башлангыч» сүзен «урта гомуми белем» сүзлөрөнө алмаштырырга;

16) 67 статьяда «иң югары вөкиллекле, закон чыгару органы» сүзлөрөн «вөкиллекле һәм бердөнбер закон чыгару органы» сүзлөрөнө алмаштырырга;

17) 69 статьяда:

а) икенче өлешне түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«2. Россия Федерациясендө даими яшөүчө, чит дәүлөт гражданлыгы (подданлыгы) йө яшөүгө рөхсәте яисә Россия Федерациясө гражданының чит дәүлөт территориясендө даими яшөү хокукын раслый торган башка документы булмаган, закон нигезендө пассив сайлау хокукына ия булган һәм 21 яшькө житкән Россия Федерациясө гражданы Татарстан Республикасы Дәүлөт Советы депутаты булып сайланьрга мөмкин.»;

б) өченче өлешне түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«3. Татарстан Республикасы Дәүлөт Советы депутатларын сайлауларны өзөрлөү һәм үткөрү тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән жайга салына.»;

в) түбөндөгө эчтөлекле дүртенче өлеш өстөргө:

«4. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатлары Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче һәм федераль закон нигезендә актив сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданны тарафыннан сайлана.»;

18) 70 статьяда:

а) өченче өлешне түбәндәге редакциядә бөяп итәргә:

«3. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты федераль законнарда билгеләнгән чикләүләрне һәм тьюларны үтәргә тиеш.»;

б) дүртенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

в) алтынчы өлешнең икенче жөмләсен төшереп калдырырга;

19) 71 статьяны түбәндәге редакциядә бөяп итәргә:

«71 статья

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты статусы һәм аның эшчәнлегенә гарантияләре федераль закон һәм Татарстан Республикасы законы белән билгеләнә.»;

20) 72 статьяны түбәндәге редакциядә бөяп итәргә:

«72 статья

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты Татарстан Республикасы Дәүләт Советы утырышларында Татарстан Республикасы Рәисенә, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Рәисенә, Татарстан Республикасы Премьер-министрына, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары жетәкчеләренә, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан төзелә яисә сайлана торган башка органнарның вазыйфай затларына (Татарстан Республикасы жәмәгать судьяларынан тыш), шулай ук Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре башлыкларына таләп белән мөрәжәгать итәргә хокуклы. Үзенә таләп жиберелгән орган яисә вазыйфай зат законда билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда телдән яисә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутаты таләбе буенча язмага җавап бирергә тиеш.»;

21) 73 статьяда:

а) беренче өлештә «сайланганнан соң» сүзләрен «сайланган көннән алып» сүзләренә алмаштырырга, «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә алмаштырырга;

б) түбәндәге эчтәлеккә өченче өлеш өстәргә:

«3. Яңа чакырылыш Татарстан Республикасы Дәүләт Советы эшли башлаган көннән алып элеккеге чакырылыш Татарстан Республикасы Дәүләт Советы вәкаләтләре туктатыла.»;

22) 75 статьяда:

а) 3 пунктны үз көчен югалткан дип танырга;

б) 5 пунктта «, Татарстан Республикасының берләштерелгән бюджеты проектын карау» сүзләрен төшереп калдырырга;

в) 6 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«б) озак сроклы чорга Татарстан Республикасы социаль-икътисадый үсеше стратегиясен һәм Татарстан Республикасында стратегик планлаштыруны гамәлгә ашыру тәртибен раслау;»;

г) 8 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«8) Татарстан Республикасының бюджеттан тыш территориаль дөүлэт фондлары бюджетларын һәм Татарстан Республикасының бюджеттан тыш территориаль дөүлэт фондлары бюджетлары үтөлеше турындагы хисапларны раслау;»;

д) 10 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«10) Татарстан Республикасы Конституциясендә һәм федераль законнарда билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә Татарстан Республикасы дөүлэт хакимияте органнарын оештыру тәртибен һәм аларның эшчәнлек тәртибен билгеләү;»;

е) 13 пунктны үз көчен югалткан дип танырга;

ж) 16 пунктта «Татарстан Республикасы Президентын» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисен» сүзләренә алмаштырырга;

з) 17 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«17) федераль закон һәм әлеге Конституция нигезендә Татарстан Республикасы Рәисенә ышанычсызлык белдерү турында карар кабул итү;»;

и) 18 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«18) Татарстан Республикасы Рәисенә Татарстан Республикасы Премьер-министрын һәм Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарларын билгеләп кую турындагы тәкъдимнөрен килештерү;»;

к) 21 пунктны үз көчен югалткан дип танырга;

л) 22¹ пунктта «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә алмаштырырга;

м) 23 пунктны түбөндөгө редакциядә бөян итәргә:

«23) федераль закон нигезендә Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкилле билгеләп кую;»;

н) түбөндөгө эчтәлекле 23¹ пункт өстөргә:

«23¹) федераль закон нигезендә Татарстан Республикасында Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкилле билгеләп кую;»;

о) түбөндөгө эчтәлекле 24¹ пункт өстөргә:

«24¹) Татарстан Республикасы Хисап палатасы Рәисен, Рәис урынбасарын һәм аудиторларын билгеләп кую;»;

п) 25 пунктта «сайлау округларын төзү» сүзләрен «сайлау округлары» сүзләренә алмаштырырга;

р) 28 пунктны үз көчен югалткан дип танырга;

с) 30 пунктта «, Татарстан Республикасының мактаулы исемнөрен билгеләү» сүзләрен төшереп калдырырга;

т) 31 пунктта «эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу» сүзләрен «Россия Федерациясе дөүлэт хакимияте органнарын һәм Татарстан Республикасы

дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр һәм вәкаләтләр бүлешү» сүзләренә алмаштырырга;

23) 76 статьяда:

а) беренче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә алмаштырырга, «Татарстан Республикасы Конституция суды» сүзләрен төшереп калдырырга, «Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе» сүзләрен «Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе һәм» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

в) өченче өлешне түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«3. Салымнар (жыемнар) билгеләү, аларны гамәлгә кертү яисә гамәлдә булуларын туктату, салым ставкаларын (жыемнар ставкаларын), салымнар (жыемнар) түләү тәртибен һәм срогын үзгәртү, салым ташламаларын (жыемнар буенча ташламаларны) билгеләү (юкка чыгару) һәм (яисә) аларны куллану нигезләрен һәм тәртибен билгеләү турындагы Татарстан Республикасы законнары проектлары, финанс белән тәмин ителеше Татарстан Республикасы бюджеты акчалары исәбеннән башкарыла торган чыгымнарны күздә тотучы башка Татарстан Республикасы законнары проектлары Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан Татарстан Республикасы Рәисе тәкъдиме буенча йө аның бөяләмәсе булганда карала. Әлеге бөяләмә закон проекты алган көннән алып 30 көн эчендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советына тапшырыла.»;

24) 77 статьяда:

а) икенче өлештә «Татарстан Республикасы законнары» сүзләреннән соң «һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы карарлары» сүзләрен өстәргә, «әлеге Конституциядә» сүзләрен «законнарда» сүзенә алмаштырырга;

б) өченче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

25) 79 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«79 статья

1. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы кабул иткән Татарстан Республикасы законы 14 календарь көн эчендә Татарстан Республикасы Рәисенә жиберелә.

2. Татарстан Республикасы Рәисе Татарстан Республикасы законы кергән вакыттан алып 14 календарь көн эчендә аңа имза сала һәм аны халыкка житкерә йө аны кире кага. Күрсәтелгән срок, әгәр Россия Федерациясе Президенты тарафыннан Россия Федерациясе Конституция Судына кабул ителгән Татарстан Республикасы законының конституциячеллеген тикшерү турында таләп жиберелгән булса, туктатылып тора.

3. Татарстан Республикасы законның кире каккан очракта, Татарстан Республикасы Рәисе аны, ризасызлыклары белән бергә, кабат карау өчен Татарстан Республикасы Дәүләт Советына кире кайтара. Татарстан Республикасы законы Татарстан Республикасы Рәисе тарафыннан кире кагылган очракта, күрсәтелгән

закон элек кабул ителгән редакциясендә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесенә күпчелек тавышы белән хупланырга мөмкин.

4. Элек кабул ителгән редакциясендә хупланган Татарстан Республикасы законы Татарстан Республикасы Рәисе тарафыннан кабат кире кагыла алмый, жиде календарь көн эчендә аңа имза салынырга һәм ул халыкка житкерелергә тиеш.»;

26) 81 статьяда «Татарстан Республикасы бюджеты үтәлешен,» сүзләреннән соң «Татарстан Республикасының бюджеттан тыш территориаль дәүләт фондлары бюджетлары үтәлешен,» сүзләрен өстәргә;

27) 84 статьяда:

а) 4 пунктта «Татарстан Республикасы» сүзләре алдыннан «закон нигезендә» сүзләрен өстәргә;

б) 5 пунктны түбәндәгә редакциядә бөян итәргә:

«5) Татарстан Республикасы Конституциясендә, Татарстан Республикасы законнарында һәм Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Регламентында каралган очрактарда башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.»;

в) 6 пунктны үз көчен югалткан дип танырга;

28) 87 статьяда «дәүләт контролен» сүзләрен «тышкы дәүләт финанс контролен» сүзләренә алмаштырырга;

29) 88 статьяда:

а) беренче өлештә:

беренче абзацта «туктатылырга мөмкин» сүзләрен «туктатыла» сүзенә алмаштырырга;

1 пунктта «үз-үзен таркату» сүзләрен «үз вәкаләтләрнен вакытыннан алда туктату» сүзләренә алмаштырырга;

2 пунктта «Татарстан Республикасы Президенты Дәүләт Советын закон нигезендә» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе Дәүләт Советын федераль закон һәм әлеге Конституция нигезендә» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлештә «үз-үзен таркату» сүзләрен «үз вәкаләтләрнен вакытыннан алда туктату» сүзләренә алмаштырырга;

в) өченче өлештә «Үз-үзен таркату турында карар кабул иткәндә» сүзләрен «Әлеге статьяның беренче өлешендәгә 1 пункты нигезендә үз вәкаләтләрнен вакытыннан алда туктату турында карар кабул иткәндә,» сүзләренә, «үз-үзен таркату турындагы» сүзләрен «үз вәкаләтләрнен вакытыннан алда туктату хакындагы» сүзләренә алмаштырырга;

г) дүртенче өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

д) бишенче өлештә «Татарстан Республикасы Дәүләт Советының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылганда, Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Дәүләт Советының вәкаләтләре әлеге статьяның беренче

өлешендөге 2 пункты нигезендө вакытыннан алда туктатылганда, Татарстан Республикасы Рәйсе» сүзлөрөнә алмаштырырга;

30) 2 бүлек исемен түбәндөге редакциядә бәян итәргә:
«2 БҮЛЕК. ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ РӘЙСЕ»;

31) 89 статьяны түбәндөге редакциядә бәян итәргә:
«89 статья

1. Татарстан Республикасы Рәйсе дәүләт башлыгы, Татарстан Республикасының иң югары вазыйфай заты була.

2. Татарстан Республикасының иң югары вазыйфай заты вазыйфасының исеме – Татарстан Республикасы Рәйсе.»;

32) 90 статьяны түбәндөге редакциядә бәян итәргә:
«90 статья

Татарстан Республикасы Рәйсе Татарстан Республикасында кеше һәм граждан хокукларын һәм ирекләрен яклауның, Татарстан Республикасы Конституциясе һәм законнары, шулай ук Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында эшләр һәм вәкаләтләр бүлешү турында шартнамә, Татарстан Республикасы шартнамәләре һәм килешүләре үтәлешенәң гаранты булып тора.»;

33) 91 статьяны түбәндөге редакциядә бәян итәргә:
«91 статья

1. Россия Федерациясендә даими яшәүче, чит дәүләт гражданлыгы (подданлыгы) йә яшәүгә рөхсәте яисә Россия Федерациясе гражданының чит дәүләт территориясендә даими яшәү хокукын раслый торган башка документы булмаган, закон нигезендә пассив сайлау хокукына ия булган һәм 30 яшькә житкән Россия Федерациясе гражданы Татарстан Республикасы Рәйсе булып сайланьрга мөмкин.

2. Татарстан Республикасы Рәйсе Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче һәм федераль закон нигезендә актив сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданны тарафыннан гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә яшерен тавыш биреп сайлана.

3. Татарстан Республикасы Рәйсе биш елга сайлана.

4. Татарстан Республикасы Рәйсен сайлауларны өзерләү һәм үткөрү тәртибе федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән җайга салына.»;

34) 92 статьяны түбәндөге редакциядә бәян итәргә:
«92 статья

1. Татарстан Республикасы Рәйсе федераль законнарда билгеләнгән чикләүләргә һәм тыюларга үтәргә тиеш.

2. Татарстан Республикасы Рәйсе, үз вәкаләтләрен гамәлгә ашырганда, Татарстан Республикасы дәүләт телләрен куллана.»;

35) 93 статьяда:

а) беренче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәйсе» сүзләренә, «Татарстан Республикасы Президентын» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәйсен» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәйсе» сүзләренә алмаштырырга;

в) өченче өлешне түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«3. Татарстан Республикасы Рәйсе, үз вазыйфасына керешкәндә, Татарстан Республикасы халкына һәм Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә тугрылыклы булырга түбәндәге рәвештә ант итә: «Татарстан Республикасының күпмилләтле халкына тугрылыклы хезмәт итәргә, гражданның хокукларын һәм ирекләрен тәмин итәргә, Россия Федерациясе Конституциясен һәм Татарстан Республикасы Конституциясен, федераль законнарны һәм Татарстан Республикасы законнарын үтәргә, Татарстан Республикасы Рәйсенә миңа йөкләнгән югары вазыйфаларын намус белән үтәргә тантаналы төстә ант итәм».»;

г) дүртенче өлештә «, Татарстан Республикасы Конституция суды судьялары» сүзләрен төшереп калдырырга;

д) бишенче өлешне түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«5. Татарстан Республикасы Рәйсенә Татарстан Республикасы Рәйсе Штандарты (флагы) була.»;

36) 94 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«94 статья

1. Татарстан Республикасы Рәйсе:

1) Татарстан Республикасында гражданның хокукларын һәм ирекләрен, Татарстан Республикасы дәүләтчеләген яклауны, билгеләнгән чикләрдә аның территориясен саклауны, Татарстан Республикасы территориясендә жәмәгать иминлеген, законлылыкны һәм хокук тәртибен тәмин итә;

2) Татарстан Республикасында башкарма хакимияткә җитәкчелек итә һәм аның Татарстан Республикасы Дәүләт Советы белән хезмәттәшлеген тәмин итә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты эшчәнлегенә төп юнәлешләрен билгели;

3) Татарстан Республикасының эчке сәясәтен һәм тышкы эшчәнлек юнәлешләрен билгели;

4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына карау һәм раслау өчен ел саен Татарстан Республикасы бюджеты турындагы һәм аның үтәлеше хакындагы законнарның проектларын тәкъдим итә;

5) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына озак сроклы чорга Татарстан Республикасы социаль-икътисадый үсеш стратегиясен тәкъдим итә;

6) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына республиканың эчке һәм тышкы хәле турындагы еллык юллама белән мөрәжәгать итә, Татарстан Республикасы Дәүләт Советына республика тормышының мөһим мәсьәләләре хакында мөгълүмат бирә;

7) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының эшчәнлек нәтижәләре турында еллык хисапларны, шул исәптән Татарстан Республикасы Дәүләт Советы куйган мәсьәләләр буенча, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт программаларын гамәлгә ашыру барышы һәм аларның нәтижәләгән бәяләү хакында жыелма еллык докладны тәкъдим итә;

8) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетын төзи, аның эшчәнлегенә җитәкчелек итә, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының отставкасы турында карар кабул итә, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы белән килештереп, Татарстан Республикасы Премьер-министрын, Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарларын билгеләп куя, Татарстан Республикасы министрларын, Татарстан Республикасы дәүләт комитетлары рәисләрен, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә башка органнары җитәкчеләрен билгеләп куя. Татарстан Республикасы Премьер-министрын, Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарларын, Татарстан Республикасы министрларын, Татарстан Республикасы дәүләт комитетлары рәисләрен, Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә башка органнары җитәкчеләрен вазыйфаларынан азат итә;

9) Татарстан Республикасы Конституциясе нигезендә Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары системасын һәм структурасын билгели;

10) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Татарстан Республикасы Дәүләт Киңәшчесе вазыйфасына кандидатураны тәкъдим итә;

11) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Татарстан Республикасында Кеше хокуклары буенча вәкаләтле вәкил вазыйфасына кандидатураны тәкъдим итә;

12) Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Татарстан Республикасында Бала хокуклары буенча вәкаләтле вәкил вазыйфасына кандидатураны тәкъдим итә;

13) федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы Рәисе каршындагы Эшқуарлар хокукларын яклау буенча вәкаләтле вәкилне вазыйфасына билгеләп куя;

14) Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясе әгъзаларының яртысын билгеләп куя;

15) Россия Федерациясе Президенты, Россия Федерациясе Федераль Собраниясе, Россия Федерациясе Хөкүмәте, Россия Федерациясе Дәүләт Советы, башка органнар, оешмалар һәм вазыйфаи затлар белән мөнәсәбәтләрдә һәм Татарстан Республикасы компетенциясе чикләрендә халыкара, тышкы икътисадый багланышларны гамәлгә ашырганда Татарстан Республикасы исемненән эш йөртә; Татарстан Республикасы исемненән шартнамәләргә һәм килешүләргә имза сала; Россия Федерациясендә, аның субъектларында, чит дәүләтләр субъектларында һәм административ-территориаль берәмлекләрендә, шулай ук чит дәүләтләрдә һәм халыкара оешмаларда Татарстан Республикасы вәкилләрен билгеләп куя һәм чакыртып ала;

16) Татарстан Республикасы законнарына имза сала һәм аларны халыкка житкерә йә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы кабул иткән законнарны кире кага;

17) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карарлары һәм күрсәтмәләре Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, федераль конституциячел законнарға, федераль законнарға, Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, Татарстан Республикасы законнарына һәм Татарстан Республикасы Рәйсе указларына каршы килгән очракта, аларны юкка чыгара;

18) Татарстан Республикасының дәүләт бүләкләре белән бүләкли;

19) Татарстан Республикасы премияләрен гамәлгә куя һәм аларны тапшыра;

20) Татарстан Республикасында ярлыкау мәсьәләләрен карау комиссиясен төзи һәм ярлыкау акты куллануның максатка ярашлылыгы турында Россия Федерациясе Президентына тәкъдим кертә;

21) Татарстан Республикасы Дәүләт Советының чираттан тыш утырышын чакыруны таләп итәргә, шулай ук яңа сайланган Татарстан Республикасы Дәүләт Советын беренче утырышка шуның өчен билгеләнгән срок эчендә чакырырга хокуклы;

22) Татарстан Республикасы Дәүләт Советы һәм аның Президиумы эшендә киңәш бирү тавышы хокукы белән катнашырга хокуклы;

23) Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенә башка органнары белән эшчәнлеген координацияләүне тәмин итә һәм Россия Федерациясе законнары нигезендә Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының федераль башкарма хакимият органнары һәм аларның территориаль органнары, жирле үзидарә органнары, Россия Федерациясендә гавами хакимиятнең бердәм системасына керә торган башка органнар белән хезмәттәшлеген оештыра;

24) Татарстан Республикасы Дәүләт Советы тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституциячел законнарға, Россия Федерациясе карамагындагы эшләр һәм Россия Федерациясенә, Россия Федерациясе субъектларының уртак карамагындагы эшләр буенча кабул ителгән федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә каршы килүче Татарстан Республикасы Конституциясе һәм (яисә) Татарстан Республикасы законы, башка норматив хокукый акт кабул ителгән очракта, әгәр, мондый каршылыктар тиешле суд тарафыннан билгеләнгән булып, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы суд карары үз көченә кәргән көннән алып алты ай эчендә аларны бетермәгән булса, Татарстан Республикасы Дәүләт Советының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында карар кабул итә;

25) федераль законнар һәм (яисә) Татарстан Республикасы законнары белән жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен алар тарафыннан гамәлгә ашыруны тәмин итү бурычларын үтәмәгән яисә тиешенчә үтәмәгән өчен муниципаль берәмлек башлыгына, жирле администрация башлыгына кисәтү ясарга, шелтә белдерергә хокуклы;

26) муниципаль берәмлек башлыгы, жирле администрация башлыгы әлеге статьяның беренче өлешендәге 25 пункты нигезендә Татарстан Республикасы Рәйсе

муниципаль берәмлек башлыгына, жирле администрация башлыгына кисәтү ясаган, шелтә белдергән көннән алып бер ай эчендә үз вәкаләтләре чикләрендә ана кисәтү ясау, шелтә белдерү өчен нигез булган сәбәпләрне бетерү чараларын күрмәсә, муниципаль берәмлек башлыгын, жирле администрация башлыгын вазыйфасыннан читләштерергә хокуклы;

27) федераль законда билгеләнгән төрлөштә муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органына муниципаль берәмлек башлыгын отставкага җибөрү инициативасы белән мөрәҗәгать итәргә хокуклы, шул исәптән жирле үзидарә органнарының эшчәнлек нәтиҗәләгән бәяләү күрсәткечләренә даими рәвештә ирешмәгән очракта да;

28) Татарстан Республикасы Рәисе Штандарты (флагы) турындагы нигезләмәне раслай;

29) Россия Федерациясе Конституциясе, Татарстан Республикасы Конституциясе, федераль конституциячел законнар, федераль законнар, Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары, Татарстан Республикасы законнары, Татарстан Республикасы шартнамәләре һәм килешүләре нигезендә бүтән вәкаләтләргә гамәлгә ашыра.

2. Татарстан Республикасы Рәисе үз функцияләрен гамәлгә ашыру өчен үз Администрациясен төзи, аның Җитәкчесен билгеләп куя.»;

37) 95 статьяда «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә, «Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары арасында эшләр бүлешү һәм үзара вәкаләтләр алмашу турында» Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы Шартнамәсе» сүзләрен «Россия Федерациясе дөүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дөүләт хакимияте органнары арасында эшләр һәм вәкаләтләр бүлешү турында шартнамә, федераль конституциячел законнар» сүзләренә алмаштырырга;

38) 96 статьяда «Татарстан Республикасы Президентының» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисенә» сүзләренә алмаштырырга;

39) 97 статьяда:

а) беренче өлештә:

беренче абзацта «Татарстан Республикасы Президентының» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисенә» сүзләренә алмаштырырга;

2 пунктта «Татарстан Республикасы Дөүләт Советы» сүзләре алдыннан «Россия Федерациясе Президентының ышанычын югалтуга яисә» сүзләрен өстәргә;

б) икенче өлешне түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«2. Федераль закон нигезендә Татарстан Республикасы Рәисе вәкаләтләре Россия Федерациясе Президентының карары яисә Россия Федерациясе Президенты тәкъдиме буенча Татарстан Республикасы Дөүләт Советы карары белән вакытыннан алда туктатыла.»;

в) өченче өлешне түбәндәгә редакциядә бәян итәргә:

«3. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Татарстан Республикасы Рәисенә түбәндәге очракта ышанычсызлык белдерергә хокуклы:

ул Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга, Татарстан Республикасы законнарына каршы килүче актлар чыгарганда, әгәр, мондый каршылыклар тиешле суд тарафыннан билгеләнгән булып, Татарстан Республикасы Рәисе суд карары үз көченә кәргән көннән алып бер ай эчендә әлеге каршылыкларны бетермәсә;

Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, федераль конституциячел законнарны, федераль законнарны, Россия Федерациясе Президенты указларын, Россия Федерациясе Хөкүмәт карарларын, Татарстан Республикасы законнарын башкача тупас бозу тиешле суд тарафыннан билгеләнгәндә, әгәр бу гражданның хокукларын һәм ирекләрен массакуләм рәвештә бозуларга китерсә;

Татарстан Республикасы Рәисе үз вазыйфаларын тиешенчә үтәмәгәндә.»;

г) дүртенче өлештә «Татарстан Республикасы Президентына» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисенә» сүзләренә алмаштырырга;

д) бишенче өлештә «Президентка» сүзен «Татарстан Республикасы Рәисенә» сүзләренә, «Татарстан Республикасы Президентын» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисен» сүзләренә алмаштырырга;

е) алтынчы өлешне үз көчен югалткан дип танырга;

40) 98 статьяны түбәндәге редакциядә бөян итәргә:

«98 статья

1. Татарстан Республикасы Рәисе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган яисә аны вакытлыча вазыйфасыннан читләштергән очракларда Россия Федерациясе Президенты тарафыннан Татарстан Республикасы Рәисе вазыйфаларын вакытлыча башкаручы турында указ чыкканчы, шулай ук Татарстан Республикасы Рәисе үз вәкаләтләрен сәламәтлеге хәленә яисә үз вәкаләтләрен башкаруга вакытлыча комачаулаган башка хәлләргә бөйлә рәвештә башкара алмаган очракта, Татарстан Республикасы Рәисе вазыйфаларын вакытлыча Татарстан Республикасы Премьер-министры башкара.

2. Федераль законда билгеләнгән очракларда Татарстан Республикасы Рәисе вазыйфаларын вакытлыча башкаручы Россия Федерациясе Президенты тарафыннан билгеләп куела.

3. Әлеге статьяның беренче өлеше нигезендә Татарстан Республикасы Рәисе вазыйфаларын вакытлыча башкаручы Татарстан Республикасы Дәүләт Советын таркатырга, Татарстан Республикасы Конституциясенә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында тәкъдимнәр кертәргә, шулай ук үз инициативасы белән Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарларын һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары житөкчеләрен вазыйфаларыннан азат итәргә хокуксыз.»;

41) 99 статьяда:

а) беренче өлешне түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты – Татарстан Республикасы Хөкүмөтө – иң югары даими эшлөүче Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органы.»;

б) икенче өлештө «Татарстан Республикасы законы» сүзлөрөн «Татарстан Республикасы Конституциясе һәм Татарстан Республикасы законнары» сүзлөрөнө алмаштырырга;

42) 100 статьяны түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«100 статья

1. Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты Татарстан Республикасы Рәйсе тарафыннан төзелә, һәм аны Татарстан Республикасы Премьер-министры, Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарлары, Татарстан Республикасы министрлары, Татарстан Республикасы дөүлөт комитетлары рәйслөрө тәшкил итө. Татарстан Республикасы Рәйсе Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты составына Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенөң башка органнары житөкчелөрөн кертө ала.

2. Татарстан Республикасы Премьер-министры Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының рәйсе була һәм аның эшен оештыра.

3. Татарстан Республикасы Премьер-министры, Татарстан Республикасы Дөүлөт Советы белөн килештереп, Татарстан Республикасы Рәйсе тарафыннан билгелөп куела.»;

43) 101 статьяда:

а) беренче өлештө «Татарстан Республикасы Президенты» сүзлөрөн «Татарстан Республикасы Рәйсе» сүзлөрөнө алмаштырырга;

б) дүртенче өлештө «Премьер-министр урынбасарларына» сүзлөрөн «Татарстан Республикасы Премьер-министры урынбасарларына» сүзлөрөнө алмаштырырга, икенче жөмлөнө төшереп калдырырга;

44) 102 статьяны түбөндөгө редакциядө бөян итөргө:

«102 статья

Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты:

1) финанс, фөн, мөгариф, мөдәният, сөламөтлек саклау, физик культура һәм спорт, социаль тәэминат, юл хәрөкөте иминлегө һәм экология өлкөлөрөндө бердөм дөүлөт сөясөтен үткөрүдө катнаша;

2) кешенөң һәм гражданның хокукларын һәм иреклөрөн гамөлгө ашыру, тәэмин итү һәм яклау, милөкне һәм жөмөгать төртибен саклау, террорчылыкка һәм экстремистлыкка каршы тору, жиняятьчелөккө каршы көрөш чараларын күрө;

3) Татарстан Республикасын социаль-икътисадый үстерүгө юнөлдөрөлгөн чараларны эшлөүнө һәм гамөлгө ашыруны тәэмин итө;

4) Татарстан Республикасы территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының этномәдәни күптөрлелеген, телләрен һәм мәдәниәтен саклау һәм үстерү, милли азчылыklarның хокукларын яклау, мигрантларны социаль һәм мәдәни адаптацияләү, милләтара (этникара) низагларны профилактикалау һәм милләтара, конфессияара татулыкны тәмин итү чараларын күрә;

5) сәламәтлек саклау мәсьәләләрен координацияләү, шул исәптән һәркем өчен мөмкин булган һәм сыйфатлы медицина ярдәме күрсәтү, жәмәгать сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, сәламәт яшәү рәвешен алып бару өчен шартлар тудыру, гражданның үз сәламәтлегенә җаваплы каравы культурасын булдыру, чараларын күрә;

6) халыкны социаль яклауның дәүләт гарантияләрен тәмин итү чараларын, социаль тәминатны да кертәп, гражданның адреслы социаль ярдәм чараларын күрә;

7) гаиләне, ана булуны, ата булуны һәм балачакны яклауны, ир-атның һәм хатын-кызның берлеге буларак никах институтын яклауны тәмин итү, балаларны гаиләдә лаеклы итеп тәрбияләү, шулай ук балигъ булган балаларның үз ата-аналарын кайгырту бурычын башкару өчен шартлар тудыру чараларын күрә;

8) Татарстан Республикасы бюджеты проекты өзерли;

9) Татарстан Республикасы бюджеты үтәлешен тәмин итә һәм аның үтәлеше турында хисапны, Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының эшчәнлек нәтижәләре хакында еллык хисапны, Татарстан Республикасы дәүләт программаларын гамәлгә ашыру барышы һәм аларның нәтижәлелеген бәяләү турында җыелма еллык докладны аларны Татарстан Республикасы Рәисе тарафыннан Татарстан Республикасы Дәүләт Советына тәкъдим итү өчен өзерли;

10) Татарстан Республикасы законнары нигезендә Татарстан Республикасы милкенә идарә итә һәм аның белән эш итә, шулай ук федераль законнар һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актлары нигезендә Татарстан Республикасы идарәсенә тапшырылган федераль милеккә идарә итә;

11) Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карамагындагы стратегик планлаштыру документларын өзерләү һәм төзәтү тәртибен билгели һәм мондый документларны раслый (хуплый);

12) җирле үзидарә органы, җирле үзидарәнең вазыйфаи заты тарафыннан Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, Татарстан Республикасы законнарына һәм бүтән норматив хокукый актларына каршы килә торган хокукый актлар чыгарылган очракта, җирле үзидарә органына, җирле үзидарәнең вазыйфаи затына аларны законнарга туры китерүне тәкъдим итә, шулай ук судка мөрәҗәгать итәргә хокуклы;

13) Татарстан Республикасы министрлыклары, дәүләт комитетлары һәм Татарстан Республикасы башкарма хакимиятенә башка органнары турында нигезләмәләр раслай;

14) Татарстан Республикасы Конституциясендә, федераль законнарда, Татарстан Республикасы законнарында, федераль башкарма хакимият органнары белән килешүләрдә, шулай ук Татарстан Республикасы башкарма хакимияте

органнарына федераль башкарма хакимият органнарының аерым вөкалэтлөрөн гамәлгә ашыруны тапшыруны күздә тотучы Россия Федерациясе Президентының норматив хокукый актларында һәм Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң норматив хокукый актларында билгеләнгән башка вөкалэтләрне гамәлгә ашыра.»;

45) 103 статьяда «Татарстан Республикасы Конституциясенәң,» сүзләрәннән соң «федераль конституциячел законнарның,» сүзләрән өстәргә;

46) 105 статьяның икенче өлешендә «һәм дәүләт хакимиятенәң бүтән башкарма органнары» сүзләрән төшереп калдырырга;

47) 4 бүлек исемен түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
**«4 БҮЛЕК. СУД ХАКИМИЯТЕ. ПРОКУРАТУРА. ТАТАРСТАН
 РЕСПУБЛИКАСЫ КОНСТИТУЦИЯ СОВЕТЫ»;**

48) 107 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
«107 статья

Татарстан Республикасында суд хакимияте федераль судлар һәм Татарстан Республикасы жәмәгәтә судьялары тарафыннан гамәлгә ашырыла.»;

49) 108 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

50) 109 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

51) 110 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

52) 112 статьяны үз көчен югалткан дип танырга;

53) 114 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
«114 статья

Прокуратура органнары вөкаләтләре, аларны оештыру һәм аларның эшчәнлегә тәртибе федераль закон белән билгеләнә.»;

54) түбәндәге эчтөләклә 114¹ статья өстәргә:
«114¹ статья

Татарстан Республикасында конституциячел законлылыкны ныгыту максатларында Татарстан Республикасы законы нигезендә Татарстан Республикасы Конституция советы төзелергә мөмкин.»;

55) 115 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
«115 статья

Гражданнарның һәм оешмаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау максатларында, шул исәптән хөкем итүне гамәлгә ашырганда, аларга юридик ярдәм адвокатлар һәм башка затлар тарафыннан закон нигезендә күрсәтелә.»;

56) 116 статьяда:

а) беренче өлештә «, закон нигезендә һәм үзенә җаваплылык алып,» сүзләрен төшереп калдырырга;

б) икенче өлештә «, жирле үзидарәнең вазыйфай затлары» сүзләрен төшереп калдырырга;

в) өченче өлешне түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«3. Татарстан Республикасы муниципаль берәмлекләре үз рәсми символларын билгеләргә хокуклы.»;

57) 117 статьяны түбәндәге редакциядә баян итәргә:

«117 статья

1. Жирле үзидарә муниципаль берәмлекләрдә гамәлгә ашырыла, аларның төрләре федераль закон белән билгеләнә. Муниципаль берәмлекләр территорияләре тарихи һәм башка жирле традицияләренә исәпкә алып билгеләнә.

2. Жирле үзидарә органнары структурасы федераль законда билгеләнгән Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары нигезендә халык тарафыннан мөстәкыйль билгеләнә.

3. Жирле үзидарә гамәлгә ашырыла торган территорияләренң чикләрен үзгәртү тиешле территорияләр халкының фикерен исәпкә алып рөхсәт ителә һәм Татарстан Республикасы законы белән гамәлгә ашырыла.

4. Дәүләт хакимияте органнары федераль законда билгеләнгән тәртиптә һәм очрактарда жирле үзидарә органнарын төзүдә, жирле үзидарәнең вазыйфай затларын вазыйфаларына билгеләп куюда һәм вазыйфаларыннан азат итүдә катнашырга мөмкин.»;

58) 118 статьяда:

а) беренче өлештә «билгелеләр» сүзен «кертәләр» сүзенә алмаштырырга, «жәмәгать тәртибен саклауны гамәлгә ашыралар, шулай ук» сүзләрен төшереп калдырырга, «, шулай ук федераль закон нигезендә үз компетенцияләре чикләрендә медицина ярдәменнән файдалана алуны тәэмин итәләр» сүзләрен өстәргә;

б) түбәндәге эчтәлеккә өченче өлеш өстәргә:

«3. Жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары Россия Федерациясендә гавами хакимиятнең бердәм системасына керәләр һәм тиешле территориядә яшәүче халыкның мәнфәгатьләрендә мәсьәләләренә аеруча нәтижәле хәл итү өчен хезмәттәшлекне гамәлгә ашыралар.»;

59) 119 статьяда «дәүләт хакимияте органнары тарафыннан кабул ителгән карарлар нәтижәсендә барлыкка килгән өстәмә чыгымнарны компенсацияләү хокукы,» сүзләрен «жирле үзидарә органнары дәүләт хакимияте органнары белән

хезмәттәшлектә гавами функцияләрне башкару нәтижәсендә барлыкка килгән өстәмә чыгымнарны компенсацияләү хокукы, шулай ук» сүзләренә алмаштырырга;

- 60) 120 статьяны түбәндәге редакциядә бәян итәргә:
«120 статья

Муниципаль хокукый актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, Татарстан Республикасы Конституциясенә, федераль конституциячел законнарга, федераль законнарга һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларына, шулай ук Татарстан Республикасы законнарына, Татарстан Республикасының бүтән норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.»;

- 61) 121 статьяның беренче өлешендә «суверенитетын» сүзен «дәүләтчеләген» сүзенә алмаштырырга, «Татарстан халкының» сүзләрен «Татарстанның күпмилләтле халкы» сүзләренә алмаштырырга;

- 62) VII кискәккә түбәндәге эчтәлекле 122¹ статья өстәргә:
«122¹ статья

Татарстан Республикасы Конституциясен кабул итү, Татарстан Республикасы Конституциясенә үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәлә Татарстан Республикасы Дәүләт Советы каравына Татарстан Республикасы Рәисе, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән бере булган Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатлары төркеме, Татарстан Республикасы Дәүләт Советы Президиумы тарафыннан кертелергә мөмкин.»;

- 63) 125 статьяда:

а) беренче өлештә «ундүрт календарь көн эчендә Татарстан Республикасы Президентына» сүзләрен «14 календарь көн эчендә Татарстан Республикасы Рәисенә» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә, «ундүрт календарь көн эчендә» сүзләрен «14 календарь көн эчендә» сүзләренә алмаштырырга;

в) өченче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә алмаштырырга;

- 64) 126 статьяда:

а) беренче өлештә «Татарстан Республикасы Президенты» сүзләрен «Татарстан Республикасы Рәисе» сүзләренә алмаштырырга;

б) икенче өлешне түбәндәге редакциядә бәян итәргә:

«2. Татарстан Республикасы Дәүләт Советы депутатларының билгеләнгән саныннан кимендә өчтән икесенә күпчелек тавышы белән элек кабул ителгән редакциядә хупланган Татарстан Республикасы Конституциясенә үзгәрешләр һәм

өстәмәләр кертү турындагы закон Татарстан Республикасы Рәйсе тарафыннан кабат кире кагыла алмый, жиде календарь көн эчендә аңа имза салынырга һәм ул халыкка житкерелергә тиеш.».

2 статья

«Татарстан Республикасы Конституциясенә үзгәрешләр кертү турында» 2022 елның 31 декабрдәге 109-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 2 статьясындагы 2 өлешен (Татарстан Республикасы законнар жыелмасы, 2023, № 3 (I өлеш) үз көчен югалткан дип танырга.

3 статья

1. Әлеге Закон рәсми басылып чыккан көннен соң 10 көн узгач үз көченә керә.
2. Әлеге Закон үз көченә керткәнчә кабул ителгән Татарстан Республикасы законнарында һәм Татарстан Республикасының башка хокукый актларында, аларга тиешле үзгәрешләр кертелгәнчә, Татарстан Республикасының иң югары вазыйфайзаты вазыйфасының «Татарстан Республикасы Президенты» исеме һәм «Татарстан Республикасы Рәйсе» исеме бер үк мәгънәгә ия була.

Татарстан Республикасы
Президенты

Р.Н. Миңнеханов

Казан, Кремль
2023 ел, 26 гыйнвар
№ 1-ТРЗ